OMORUL LA COMANDĂ: EXAMEN TEORETIC ŞI PRACTIC

Alexandru PENCOVSCHI

CZU: 343.6

alexandru.pencovschi@gmail.com

In this article contract killing is analyzed, as an aggravating circumstance of intentional murder, being highlighted in this regard the particularities of this crime, its historical evolution, the difference from other crimes and the conditions of its operation, some recommendations being also proposed for the improvement of the criminal legislation in the matter of contract killing.

Una dintre sarcinile de bază ale unei societăţi pentru dezvoltarea acesteia îi revine combaterii fenomenului criminalităţii, adică acelui fenomen social care cuprinde totalitatea infracţiunilor săvârşite de membrii acestei societăţi.

Legislaţiile penale din diferite timpuri şi în toate grupurile sociale au recunoscut gradul de pericol social sporit pe care îl reprezintă infracţiunile contra vieţii; omorul unei persoane constituind una dintre cele mai grave fapte. Posibilitatea atentării la viaţa persoanei creează o stare de nesiguranţă socială, un dezechilibru periculos pentru însăşi existenţa societăţii.

Până la adoptarea Codului penal din 2002, omorul la comandă era incriminat conform art.88 CP RSSM, care prevedea răspunderea pentru omorul săvârşit cu premeditare, iar omorul la comandă era calificat conform alin.(1) al respectivului articol „săvârşit în interes acaparator”.

În aspect de drept comparat, omorul la comandă este incriminat în toate statele, dar trebuie de menţionat că de la stat la stat legiuitorii au definit şi încadrat diferit aceste fapte criminale. Astfel, majoritatea ţărilor califică acest comportament drept omor la comandă (Federaţia Rusă, Azerbaidjan, Ucraina, Belarus, Kazahstan), unele însă califică drept omor din cupiditate (Letonia, Estonia, Uzbekistan), însă şi mai rar întâlnim calificarea faptei date drept omor cu premeditare (Turcia şi Slovacia).

Drept premisă pentru incriminarea omorului la comandă serveşte faptul că acest fenomen infracţional este condiţionat de modalitatea

relativ simplă de a-şi rezolva unele probleme (afaceri, de familie, juridice etc.) de către organizatorul infracţiunii doar prin prisma unui beneficiu material care îl va oferi autorului infracţiunii. În asemenea circumstanţe, organizatorul nu execută nemijlocit omorul, sau juridic spus, nu realizează latura obiectivă a infracţiunii de omor la comandă, celui din urmă, în mod iluzoriu, creându-i-se senzaţia că nu participă la infracţiune, mai mult ca atât, acţiunile acestuia nu manifestă un pericol pentru societate.

Latura subiectivă a infracţiunii de omor comis la comandă presupune vinovăţia doar sub formă de intenţie directă, neputând fi posibilă existenţa imprudenţei sau intenţiei indirecte; or, infractorul îşi dă seama de caracterul prejudiciabil al faptei (acţiune ori inacţiune), prevede cu exactitate urmările ei prejudiciabile şi nu poate să le admită, ci le doreşte în mod conştient. Mai mult, nu este posibilă indiferenţa faţă de rezultat, atunci când există o înţelegere prealabilă de lipsire intenţionată de viaţă, respectiv nu putem nici ipotetic să ne imaginam situaţia în care infractorul manifestă o atitudine indiferentă faţă de urmările prejudiciabile.

Una din caracteristicile omorului la comandă este că, la comiterea infracţiunii respective, întotdeauna există cel puţin două persoane:

I. Persoana care comandă omorul – în funcţie de circumstanţele concrete, acesta poate avea rolul de organizator (persoana care a organizat săvârşirea infracţiunii de omor la comandă sau a dirijat realizarea ei) sau de instigator (persoana care, prin orice metode, determină o altă persoană să săvârşească infracţiunea prevăzută la art.145 alin.(2) lit.p) CP RM).

II. Persoana care nemijlocit execută comanda de omor – aceasta îndeplineşte rolul de autor, totodată, conform art.42 alin.(2) CP RM, va fi considerat drept autor al infracţiunii de omor la comandă şi persoana care a săvârşit infracţiunea prin intermediul persoanelor care nu sunt pasibile de răspundere penală din cauza vârstei, iresponsabilităţii sau din alte cauze prevăzute de lege, aceasta este denumită drept autor mediat al infracţiunii.

Ideea de a săvârşi omorul la comandă îi aparţine organizatorului (instigatorului), iar realizarea acestui plan infracţional are loc prin intermediul altor persoane. Mai mult, instigatorul infracţiunii de omor

la comandă poate avea concomitent şi alt rol, spre exepmlu cel de complice.

Cu toate că există mai mulţi făptuitori, omorul este unic, fiecare dintre participanţi fiind tras la răspundere pentru totalitatea ei şi, în particular, în raport cu contribuţia fiecăruia adusă în obţinerea rezultatului, făcându-se timitere la alineatul respectiv din art.42 CP RM [1, p.24], cu excepţia autorului şi situaţiei de coautorat, deoarece cu referire la cea din urmă, se va reţine şi agravanta „de două sau mai multe persoane". Însă, în ipoteza în care infracţiunea de omor la comandă este comandată de un singur organizator/instigator şi este executată de un singur autor, cele comise nu pot fi considerate drept infracţiune săvârşită prin participaţie, or, această cooperare dintre aceşti participanţi este prevăzută de însuşi textul normei.

Un aspect important este excesul de autor, acesta se referă la săvârşirea de către autor a unor acţiuni infracţionale care nu au fost cuprinse de intenţia celorlalţi participanţi. Pentru excesul de autor, ceilalţi participanţi nu sunt pasibili de răspundere penală [2, p.3]. Drept urmare, dacă în ipoteza în care autorul infracţiunii de omor la comandă, în urma realizării aşa-numitei comenzi sau înainte de aceasta pentru realizarea fără impedimente a acesteia, omoară o persoană care nu era cuprinsă de intenţia organizatorului sau instigatorului, cei din urmă nu vor purta răspundere pentru fapta comisă de autor.

În situaţia când victima omorului la comandă întruneşte unele calităţi speciale, cum ar fi de exemplu: persoana care beneficiază de protecţie internaţională, Preşedintele RM, Preşedintele Parlamentului etc., acţiunile infracţionale vor fi calificate în conformitate cu infracţiunile prevăzute, după caz, la art.142 sau art.342 CP RM. Raţionamentul încadrării propuse se axează pe faptul că infracţiunile de la art.142 sau art.342 CP RM sunt norme speciale în coraport cu infracţiunea de omor intenţionat (art.145 CP RM), iar în conformitate cu art.116 CP RM se aplică norma specială. Mai mult, omorul la comandă, din cele menţionate *supra,* reprezintă nu altceva decât o formă a participaţiei penale similară cu participaţia complexă, astfel, omorul victimelor speciale la comandă se va individualiza prin trimitere la art.42 CP RM.

În ipoteza în care autorul nu cunoaşte toate circumstanţele cauzei (în concret, calitatea specială a victimei), suntem în prezenţa „excesului participanţilor". Astfel, atitudinea psihică a organizatorului sau instigatorului se încadrează perfect în limitele laturii subiective a infracţiunii prevăzute la art.142 sau art.342 CP RM; or, acesta conştientizează şi prevede că executorul infracţiunii va omorî la comanda lui o persoană care beneficiază de protecţie internaţională, Preşedintele RM, Preşedintele Parlamentului etc., dorind acest lucru, îl determină să comită fapta. Pe când autorului infracţiunii nu-i putem incrimina acest lucru, deoarece nu cunoştea că atentează la viaţa unei persoane ce întruneşte oarecare calităţi speciale, iar drept rezultat va fi tras la răspundere penală conform art.145 alin.(2) lit.p) CP RM [3, p.212-213].

Din analiza făcută în lucrarea respectivă, spre final, venim cu propunerea *de lege ferenda*, de completare a art.142 şi art.342 CP RM cu circumstanţa agravantă care să prevadă comiterea infracţiunilor de omorul a unei persoane ce beneficiază de protecţie internaţională şi atentarea la viaţa Preşedintelui Republicii Moldova, a Preşedintelui Parlamentului sau a Prim-ministrului „la comandă". Oportunitatea acestor completări legislative rezidă în periculozitatea sporită de comitere a infracţiuni printr-o asemenea modalitate, iar o atare situaţie juridico-penală este posibilă în fapt, ţinând cont de mişcările seismice de pe arena politică naţională şi internaţională, deoarece această „comandă" include participarea, cel puţin, a două persoane, premeditatea în acţiunile acestora, precum şi dorinţa de a obţine un beneficiu material a celui care execută comandă, iar toate aceste circumstanţe de fapt, în cumul, măresc probabilitatea realizării cu succes a planului infracţional.

Referinţe:

1. BOROI, A. *Infracţiuni contra vieţii*. Bucureşti: Ed. Naţională, 1996. 246 p. ISBN 973-97574-4-8.
2. BRÂNZA, S. Omorul săvârşit asupra a două sau mai multor persoane. În: *Revista Naţională de Drept,* 2010, nr.11 (122). 80 p. ISSN 1811-0770.
3. GUREV, D. *Răspunderea penală pentru răpirea unei persoane*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2016. 344p. ISBN 978-9975-53-970-8.